

УДК 657.37:004

Гудзенко Н.М., к.е.н, доц.

Лебедева К.Ф.

Вінницький національний аграрний університет

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ЗВІТНОСТІ

Анотація: в статті обґрунтована необхідність формування звітності у електронній формі, охарактеризовані оснівні переваги та існуючі недоліки її представлення.

Ключові слова: електронна звітність, декларація, документообіг, електронний цифровий підпис, електронний ключ.

Annotation: In compiling financial statements are weaknesses such as non-compliance with the principle of unity of primary data falsity of information, duplication of information, resulting in each unit uses a variety of primary documents; unreliable information that is unsuitable for administration; nezistavnist information, its nature narrowed or extra volume. Therefore, in order to simplify procedures for further processing and reporting introduced electronic reporting. The aim of the paper is to investigate the positive and negative aspects of the implementation of electronic reporting, identify gaps and opening ways to overcome them.

Switching to electronic reporting system provides many new features accountant. It requires hard work and bulky paper records. To be able to transfer documents to the tax office will only need a computer that must be installed a specific program, as well as Internet access. The survey results indicate that the absolute superiority of electronic reporting is to save time for preparation and submission, enabling automatic verification of accounting documents concerning errors. Therefore, it is necessary first of all to promote the benefits of more reports in electronic format, explain the method of its preparation and presentation order to encourage the use of innovations in the process of accounting information and its presentation.

Keywords: electronic reporting, declaration, document, electronic signature, electronic key.

Вступ. Звітність є важливим джерелом інформації для прийняття управлінських рішень для різних груп користувачів. Так, дані фінансової та статистичної звітності дозволяють аналізувати та планувати розвиток країни в цілому та кожної галузі або регіону; дані податкової звітності потрібні для перевірки правильності і своєчасності сплати податків та внесків.

Питання впровадження та розвитку електронної системи подання податкової звітності підприємствами є досить актуальним на сьогодні. Такий спосіб подання є пріоритетним напрямом в розвитку партнерських відносин між органами державної податкової служби (далі – ДПС) й платниками податків. Але на жаль, спроби створити таку систему в Україні зовсім не схожі на партнерські стосунки між підприємствами та державою, а навпаки, виглядають як нав'язування державою платних послуг підприємствам, яким важко виживати в кризових умовах [2, с. 162].

Постановка проблеми. Складання звітності підприємств є завершальним етапом облікового циклу підприємства, яка має відповідати вимогам Закону України «Про бух-

галтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1], а також НСПБО та інших нормативно-правовим актам, що регламентують питання формування звітності підприємства. В Україні з метою спрощення процедури подання і подальшої обробки звітності було запроваджено електронну звітність [2].

Перехід на електронну систему звітності дає багато нових можливостей бухгалтеру. Вона не вимагає копіткої паперової роботи і громіздких архівів. Для забезпечення можливості передачі документів до податкової інспекції потрібний тільки комп'ютер, на якому мають бути встановлені спеціальна програма, а також вихід в Інтернет.

На сьогоднішній день, при складанні фінансової звітності, виникають певні труднощі та мають місце такі недоліки, як недотримання принципу єдності первинних даних, неправдивість інформації, дублювання інформації, у результаті чого кожен підрозділ використовує різноманітні первинні документи; недостовірність інформації, яка є непридатною для управління; незіставність інформації, її звужений характер або зайвий обсяг. Тому з метою спрощення процедури

подання і подальшої обробки звітності було запроваджено електронну звітність.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Доцільність впровадження електронної звітності, її позитивні і негативні сторони, висвітлювали багато вітчизняних науковців, до яких, зокрема, відносяться: Бутинець Ф.Ф., Очеретько Л.М., Петров О.С., Хобич О., Шуляренко С.М.

Мета статті. Метою даної статті є дослідження позитивних і негативних сторін впровадження електронної звітності, виявлення недоліків та розкриття шляхів їх подолання.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день з метою спрощення процедури подання і подальшої обробки різних видів звітності в Україні було запроваджено електронну звітність. Потрібно зазначити, що представники бізнесових структур близького і дальнього зарубіжжя, Європи, США, Канади, Австралії вже роками подають звітність через мережу Інтернет. Нині все більше українських респондентів переконуються в перевагах подання звітності засобами телекомунікаційного зв'язку. Але, при існуючих явних перевагах виявляються і недоліки електронної звітності.

Обов'язковою умовою подання електронної звітності є реєстрація електронного підпису посадових осіб у встановленому законодавством порядку. Для формування та подання платниками податків податкової звітності та реєстрів податкових накладних в електронному вигляді спочатку платник податків звертається до податкової інспекції за місцем перебування на податковому обліку та укладає договір про визнання електронних документів між платником податків та ДПС. Податкова інспекція видає два екземпляри договору та записує на електронний носій платника податків програмне забезпечення. Платник податків може отримати в податковій або на сайті ДПС України договір і програмне забезпечення, а також відкриті ключі податкової. До податкової інспекції платник подає підписані та скріплені печаткою два примірники договору та посилені сертифікати відкритих ключів. Після звірки реквізитів, зазначених у договорі, з реєстраційними даними платника податків та занесення відкритих ключів платника до

бази, податковий інспектор повертає платнику податків його електронний носій та видає один примірник договору.[4]

Світовий досвід запровадження електронної податкової звітності показує всі переваги та ефективність даного виду удосконалення адміністрування податків та підвищення ефективності роботи всієї податкової системи. Так, у Франції була встановлена спеціальна пільга – чітко визначена сума, на яку зменшується податкове зобов'язання платника податків за умови подання податкової звітності в електронному форматі. Вперше подання електронної звітності було запроваджено в азійських державах через законодавче закріплення положення про обов'язковість подачі податкової звітності в електронному вигляді. Не залишилась осторонь цих процесів і Україна.

Під електронною звітністю ми розуміємо, звітність, сформована за допомогою спеціальної комп'ютерної програми, підписана ключами електронного цифрового підпису (ЕЦП), завантажена у файл спеціального формату, який потім необхідно відправити електронною поштою та отримати відповідь від відповідних органів про прийняття. Тому, очевидні наступні переваги електронного способу звітування для підприємств:

- економія робочого часу; - економія коштів на придбання бланків звітності;
- оперативне відстеження змін до форм звітності; - арифметичний контроль за показниками декларацій;
- уникнення втрат часу на черги при поданні звітності;
- звітність, надіслана до державних органів електронною поштою не потребує дублювання на паперових носіях, а також зберігання;
- для звітності з ПДВ суттєво скорочується термін проведення перевірки правомірності заявлених щодо відшкодування сум ПДВ та забезпечення своєчасного їх відшкодування платнику податку.[5]

Але при цьому також існує ще й інша «сторона медалі» – негативні фактори, які впливають на впровадження електронної звітності. До них належать:

- неузгодженість та недосконалість законодавства щодо електронного документообігу;

- нестабільність законодавства з приводу фінансового обліку і звітності, що не дозволяє забезпечити вчасний автоматизований розрахунок окремих форм звітності;

- витрати на придбання та обслуговування комп'ютерних програм складання електронної звітності та на придбання належної обчислювальної техніки;

- тимчасове ускладнення процедури складання та подання електронної звітності, викликане необхідністю отримання та узгодження ключів електронного цифрового підпису з зовнішніми користувачами;

- високі вимоги до кваліфікації фахівців, які обумовлює автоматизоване складання звітності: витрати на навчання персоналу; психологічна інерційність бухгалтерів та керівників підприємств [3].

Згідно із вимогами законодавства не всі суб'єкти господарської діяльності мають право вибору форми представлення звітності. В електронній формі звітність подають платники податків, що належать до великих та середніх підприємств. За неподання звітності в електронній формі для таких суб'єктів звітності передбачена відповідальність.

Потрібно звернути увагу, що з січня 2014 року згідно з частиною 1 параграфу 9 статті 17 закону про реєстраторів розрахункових операцій, набув чинності штраф у розмірі 170 грн. за неподання звітності, пов'язаної із застосуванням реєстраторів розрахункових операцій, розрахункових книжок та копій розрахункових документів і фіскальних звітних чеків з РРО, якщо таке надання обов'язково.

Так, згідно з параграфом 7 статті 3 закону про РРО, штрафні санкції будуть застосовуватися до суб'єктів господарювання, які використовують РРО, що створюють контрольну стрічку в електронній формі, або електронні контрольні касові реєстратори, які формують контрольну стрічку в друкованому вигляді, і які не подали до податкових органів електронні копії розрахункових документів і фіскальних звітних чеків, що містяться в контрольній стрічці в пам'яті РРО або модемів, які до них приєднані.

Електронна звітність спростила процедуру її формування підприємцям та юридичним особам. Це дозволило значно скоротити

витрати часу бухгалтерів на роботу з документами.

Підприємства можуть формувати звіти в тому бухгалтерському програмному забезпеченні, яке вони використовують для щоденного обліку, адже звіт формується у XML форматі, у якому і відправляють звітність за допомогою системи Internet. Проте даний спосіб звітності має й свої недоліки.

Наприклад, за програмне забезпечення та послуги з передачі даних фірмі потрібно платити, а це додаткові витрати; відправка електронної декларації в фінансові служби залежить від стану технічної бази та роботи інтернет-провайдера, але іноді відбуваються збої в програмі і тоді звітність може не дійти до податкового органу. Поряд із запровадженням цифрових ключів для подання електронної звітності, суб'єкти підприємницької діяльності змушені оплачувати користування програмами для її надсилання.

Проведений моніторинг виявив недоліки при оформленні ключів електронного цифрового підпису та прийняття електронної звітності, які проявляються в наступному:

- тривалий часовий проміжок отримання ключа електронного цифрового підпису (близько місяця) у зв'язку з відсутністю в районних податкових інспекціях адміністраторів реєстрації сертифікатів;

- низька поінформованість суб'єктів господарювання про правильне оформлення електронної звітності, що змушує підприємців звертатися до фірм-посередників, які на комерційній основі надають такі послуги;

- неможливість отримати консультації он-лайн під час користування сервісом дистанційного подання електронної звітності;

- неповноцінні консультації щодо роботи з програмним забезпеченням, можливих питань, які виникають у користувачів у процесі роботи, та щодо процедури заповнення форм електронної звітності;

- складні та незручні в користуванні програмні продукти.

Особливістю програмного забезпечення, запропонованого Акредитованим центром сертифікації ключів, є те, що формувати звітність можливо в будь-якій із запропонованих безкоштовних програм («Електронний кабінет платника податків», «ОПЗ», «Звіт оператор», «Єдине вікно подачі електронної

звітності»). Проте відправлення може відбуватися лише за допомогою додаткових платних програм iFinZvit та SONATA, що вимагає від суб'єктів господарювання зайвих фінансових витрат. Тобто будь-якому користувачеві необхідно додатково встановлювати платні програми для відправлення документів, незалежно від того, якими програмними засобами він користується при формуванні звітності.

Недоліки повинні бути враховані при подальшому удосконаленні нормативно-правової бази. Держава повинна забезпечити безкоштовне розповсюдження програмного забезпечення і приймання звітності, також необхідно узгодити міжнародні стандарти електронної звітності з національними.

Висновок. Отже, використання електронної звітності має як позитивні, так і негативні сторони. Якщо проаналізувати наведений перелік переваг та недоліків надання звітності у електронній формі, то можна зробити висновок, що головним чином електронна звітність економить час, а основним недоліком виступають можливі технічні неполадки. Зважаючи на пришвидшення еко-

номічних операцій, електронна звітність є невід'ємною необхідністю організації обліку та вимогою часу. За умови високого рівня технічної бази та програмного обслуговування, переваги від використання системи подання податкової звітності в електронному вигляді перевищать її недоліки.

Електронна звітність значно полегшує роботу бухгалтерів та гарантує автоматичну перевірку документів на виявлення помилок. В нинішніх умовах таку звітність зобов'язані складати досить широке коло суб'єктів звітності (великі та середні підприємства). Однак, залишається достатня кількість підприємств, які мають право вибору форми представлення звітності. При такому підході досить багато бухгалтерів застосовують традиційний паперовий спосіб подання в силу звички. Тому необхідно в першу чергу більше популяризувати переваги звітності в електронному форматі, роз'яснювати методику її складання та порядок представлення, заохочувати використання новацій в процесі формування звітної інформації та її подання.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996 – XIV [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Інтернет газета «Іgris». Пащенко Ю.Г. Електронна звітність податківців. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.igris.com.ua/news/elektronna_zvitnist_podatkivciv/2011-10-17-565
3. Очеретько Л.М. Проблеми впровадження електронної звітності підприємств / Л.М. Очеретько, А.С. Козицький // Економічний простір. – 2010. – №38. – С. 126–132.
4. Петров О. С. надання звітності в органи податкової служби / О. С. Петров, М. М. Самоздра // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. - 2008. – № 8 (126). –С. 162 – 165.
5. Переваги електронної системи подання податкової звітності / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bucha.com.ua/index.php?newsid=1151069684>